

Ο λογοτέχνης Δημήτρης Μίγγας γράφει για το βιβλίο του Ζήση Σαρίκα “Μακριά απ’ τον κόσμο (και άλλα κείμενα)”, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πανοπτικών.

Ο Ζήσης Σαρίκας είναι συγγραφέας και μεταφραστής. Πέρα από το πλούσιο μεταφραστικό του έργο έχει εκδώσει και τα βιβλία: “Μύθοι της τεχνολογίας” (1987), “Το όραμα του υπεράνθρωπου - Μια ερμηνεία του έργου του Νίτσε “Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα”” (2003, 2008), “Ψίχουλα (μικρά πεζά)” (1998, 2008). Τον Ιούλιο του 2008 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πανοπτικών το βιβλίο του “Μακριά απ’ τον κόσμο”.

Στο εξώφυλλο, κάτω από τον τίτλο, ο συγγραφέας προσθέτει τη διευκρινιστική φράση “και άλλα κείμενα”. Πράγματι το βιβλίο αποτελείται από 130 περίπου μικρά κείμενα (κάθε ένα από αυτά καταλαμβάνει μισή, μία ή, το πολύ, δύο σελίδες μικρού σχήματος), τα οποία δεν είναι εύκολο βέβαια να καταταγούν σε κάποιο συγκεκριμένο λογοτεχνικό είδος, ωστόσο δεν παύουν να είναι κείμενα λογοτεχνικά. Σε μια προηγούμενη δουλειά του (“Ψίχουλα”) είχε ο ίδιος χαρακτηρίσει τα γραφτά του “μικρά πεζά”, τώρα περισσότερο αφαιρετικός αρκείται στη λέξη “κείμενα”.

ΜΕΣΑ Ή ΕΞΩ ΑΠ’ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ;

Μακριά απ’ τον κόσμο! Είναι άραγε ο συγγραφέας ένας θεατής ο οποίος παρατηρεί και καταγράφει έξω από τον κόσμο; Η απάντηση στο ερώτημα δίνεται, κατά τη γνώμη μου, στο ομότιτλο κείμενο, που βρίσκεται στις σελίδες 140-1. (Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί πως το κομμάτι αυτό αντικαθιστά με πρωτότυπο και πολύ πιο δραστικό τρόπο την έλλειψη φωτογραφίας από το “αυτί” του εξωφύλλου). Αντιγράψω την τελευταία παράγραφο: “...Τότε, πράγματι μπορείς να ζήσεις ‘μακριά απ’ τον κόσμο’. Μην καμαρώνεις όμως και πολύ γι’ αυτό. Γιατί με τους περισσότερους εξακολουθεί να σε συνδέει κάτι πολύ γερό: το ότι ζείτε, κι εσύ κι αυτοί, ετερόνομα, το ότι για τη ζωή και το θάνατό σας αποφασίζουν κάτι άλλοι ελάχιστοι, άτομα, ιδεολογίες και θεσμοί. Μην τρέφεις λοιπόν αυταπάτες. Το λάθε βιώσας σου χαρίζει μια πολύ μικρή ελευθερία: να ζεις έξω απ’ το κοπάδι, ενώ ανήκεις ως τα μπούνια σ’ αυτό”. “Ως τα μπούνια” λοιπόν μέσα στον κόσμο και την καθημερινότητα, ο συγγραφέας κρατά ωστόσο για τον εαυτό του το δικαίωμα να διαμορφώνει την άποψή του και έχει το θάρρος να εκθέτει τη γνώμη του, δίχως να “στρογγυλεύει τις γωνίες”. Ο Ζήσης Σαρίκας μέσα από τα κείμενά του αυτά κρίνει καθημερινές, ατομικές, συλλογικές, πολιτικές και καλλιτεχνικές συμπεριφορές. Σαρκάζει και αυτοσαρκάζεται, αναλύει και αυτοαναλύεται. Συχνά γκρινιάζει, σπάνια ενθουσιάζεται, γίνεται τρυφερός, άτεγκτος, ευαίσθητος, σκληρός.

ΕΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Η γλώσσα κυλά αβίαστη και καλοδουλεμένη. Είναι φορές που ο συγγραφέας με όχημα τη γλώσσα του καταφέρνει να παρασύρει τον αναγνώστη ώστε να συμμεριστεί το θυμό και την αγανάκτησή του και άλλοτε με την απλότητά της να τον προσγειώνει στην καθημερινότητα. Δεν λείπει το χιούμορ και ο σαρκασμός είναι διάχυτος. Όσο ο αναγνώστης εξοικειώνεται με τη γραφή, από κείμενο σε κείμενο, διαπιστώνει την ικανότητα του συγγραφέα να παίρνει θέση για κάτι γενικό, περιγράφοντας ένα “ασήμαντο” περιστατικό ή κάποιο “προσωπικό” επεισόδιο.

Ο αναγνώστης των κειμένων του Σαρίκα βρίσκεται συνεχώς σε εγρήγορση, καθώς πολύ συχνά αντιλαμβάνεται ότι η θέση και η άποψη την οποία κτίζει φράση τη φράση ο συγγραφέας (και με την οποία ο ίδιος διαφωνεί ή συμφωνεί), στο τέλος καταφέρνει εκείνος να την ανατρέψει με μια του πρόταση και να τον δικαιώσει ή να τον αφήσει μετέωρο. Πρόκειται για ένα πνευματικό παιχνίδι ανάμεσα στον γράφοντα και τον αποδέκτη των κειμένων του.

ΚΑΛΩΣ ΕΝΝΟΟΥΜΕΝΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΣΜΟΣ

Πολλά από τα κείμενα, σύντομα και λιτά, έχουν έναν καλώς εννοούμενο διδακτισμό, λειτουργούν αποφθεγματικά και παραπέμπουν σε επιγράμματα. Κάποια θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν

κείμενα θέσης ή άποψης, διαμαρτυρίας ή καταγγελίας. Άλλα αποτελούν περιγραφές (τόπων, καθημερινών περιστατικών, απλών από μια πρώτη ματιά επεισοδίων) που κρύβουν στον πυρήνα τους την κριτική ματιά και την ικανότητα σύνθεσης του συγγραφέα. Μερικά έχουν τη δομή και τη δραστικότητα ολοκληρωμένου διηγήματος. Και ορισμένα θα μπορούσε ο προσεκτικός αναγνώστης να τα χαρακτηρίσει εν δυνάμει μυθιστορήματα.

Μυθιστορήματα τα οποία δεν γράφτηκαν ακόμα κι ίσως να μη γραφτούν ποτέ. Ενδεχομένως επειδή ο συγγραφέας ενστερνίζεται τις απόψεις του “ομότεχνου” ήρωά του (τον οποίο αντιμετωπίζει με σαρκασμό αλλά και συμπάθεια), που παίρνει το λόγο στις σελίδες 180 και 181 του βιβλίου και τοποθετεί πολύ ψηλά τον πήχη της δημιουργίας του: “Είχε ταλέντο στη λογοτεχνία, του το ’χαν πει. Είχε επίσης κάμποση μεγαλομανία και μανία καταδιώξεως - πράγματα απαραίτητα για έναν δημιουργό. Τι να ’γραφε όμως; [...] Τίποτε δεν του άρεσε. Μα πιο πολύ τον αποκαρδιώνει η ιδέα πως, ό,τι και να ’γραφε, όσο κόπο κι αν έκανε, όσο ταλέντο κι αν έδειχνε, το αποτέλεσμα θα ήταν το ίδιο: να περάσουν, είτε ευχάριστα είτε δυσάρεστα, λίγη ώρα οι άλλοι. Οι φιλοδοξίες του ήταν μεγαλύτερες - γι’ αυτό ήταν εκ προοιμίου αποτυχημένος”.

Η συγκεκριμένη συγγραφική προσπάθεια του Ζήση Σαρίκα κάθε άλλο παρά “αποτυχημένη” μπορεί να θεωρηθεί. Φτάνοντας στην τελευταία σελίδα του βιβλίου ο αναγνώστης έχει ήδη επιβεβαιώσει την αρχική εντύπωση πως ο συγγραφέας τού “Μακριά απ’ τον κόσμο” ζει ανάμεσα στους ανθρώπους, αφουγκράζεται, παρατηρεί, σκέφτεται, σχολιάζει, αγανακτεί. Έστω κι αν θέλει να μας κάνει να πιστέψουμε πως έχει αποτραβηχτεί, προσωρινά ή μόνιμα, συμπάσχει μαζί μας και ίσως περιμένει την κατάλληλη ευκαιρία για να υλοποιήσει τις ακόμα “μεγαλύτερες συγγραφικές φιλοδοξίες” του.

Δημήτρης Μίγγας

εφημερίδα Μακεδονία, 23-11-2008